ION BARBU. LUCRURILE CARE SE VĂD ŞI FORMA INCREATULUI
Ion Barbu. Things that May be Seen and the Form of the Increate

DORIN ŞTEFĂNESCU[1]

Abstract

This paper represents an interpretation of Ion Barbu's early poems, investigating the way in which forms and images of the increate are rising to the visible existence. It is an appearance of a reversed and interiorized perspective of a translucent image, through which – without putting themselves in view – things are seen from their possible non-apparent being. At the same time, it is a condition for the created one to expose itself to the decreation, to the bright form of the diaphanous.

Keywords: Ion Barbu, increate, image, non-apparent, diaphanous

Dacă trupul poetal al semnificabilului se lasă văzut, dă semn că apare, ceea ce apare nu dă semn că este, precum orizontul unei ființe în care ființările se profilează. Se lasă văzut, adică transpare în trupul transparent al posibilității de a fi, fără nicio determinație actuală. Imaginea aceasta care se dă înțelegerii este forma pură a inaparentului, figura născândă a increatului care *pune* posibilitatea creației. În distanța acestei deschideri, dubla potență a lui *a fi* sau *a nu fi* se ascunde în nemanifestarea atributelor ființării; un nonmanifestabil real pe care intuiția revelatoare îl sesizează drept semn deja rostitor, vestitor al unei lumini prin care se vede. Ascunderea revelatului nu închide perspectiva, căci aceasta abia de aici se deschide, din punctul obscur al unui început inaparent, din imaginea care nu trimite la vreun fapt al creației, ci este însuși conturul luminos al increatului. Când Ion Barbu vorbește despre „lumina imanentă" sau „obscură" pe care poezia trebuie să o reveleze în altă zonă decât în cea a raționalității sau despre sondajele „în structura nevăzută a existenței",[2] el se referă la un fel de a înțelege actul poetic drept „reprezentarea formelor *posibile* de existență"[3] (s. n.), la un *infrarealism* care „cercetează bazele percepției pentru a-i deduce legea".[4] Se înțelege că nu avem de a face cu o poezie care își dă un obiect, pe care îl creează după modelul celui real, ca formă deja închegată a spiritului creator. Ne aflăm înaintea oricărui act de creație, în câmpul incert al increatului care caută *forma posibilă* de existență, ca dat pur al vieții spiritului. Acesta e singurul „obiect" al poeziei, pro-punerea unor „existențe substanțial indefinite",[5] ființările libere ieșite din matca ființei, unde ele sunt doar în măsura în care sunt înscrise în existentul definit. Stări absolute ale intelectului și viziunii, existențele nedefinite, nemanifestate în corpul ființei unui poem, sunt – potrivit lui Barbu – stări și nu acțiuni, „starea de

[1] Assoc. Professor, PhD., "Petru Maior" University of Târgu-Mureș
[2] F. Aderca: *De vorbă cu Ion Barbu*, „Viața literară", 15 octombrie 1927, în Ion Barbu, *Versuri și proză*, Ed. Minerva, București, 1984, p. 138.
[3] I. Valerian: *De vorbă cu domnul Ion Barbu*, în „Viața literară", 5 februarie 1927, în *op. cit.*, p. 133.
[4] *Rimbaud*, conferință, 1947, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 186.
[5] F. Aderca: *De vorbă cu Ion Barbu*, în ed. cit., p. 139.

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)

geometrie şi, deasupra ei, extaza".[6] Altfel spus, figura cristalină a desăvârşirii spirituale – spiritul de geometrie – şi viziunea înaltă a posibilului luminat – spiritul de finețe. Forme ale „*increatului cosmic*: adică existenţele embrionare, germenii, peisajele nubile, limburile" care să slujească „la extinderea realului până la ceva mai semnificativ, prin absorbirea stărilor sau a fiinţelor imaginare".[7] Dezobiectivării lumii îi urmează sublimarea ei, purificarea „până a nu mai oglindi decât figura spiritului nostru".[8] Figură infrareală, a unei imagini care nu aboleşte realul ci îl lărgeşte şi îl adânceşte, dincolo de întruchipările sale imaginare, până în punctul de origine unde el abia mai e posibil, dar unde e reflex pur al spiritului liber, liber de a lumina *începutul*, lucrarea lucrurilor. O stare de limb care mijloceşte între increat şi creat, interfaţa care dă *posibilitate* inaparentului să semnifice. Ajuns în acest punct de maximă transparenţă, poemul nu mai poate fi vedere a lucrurilor în vizibilitatea realului mundan, rostitul care le spune şi le descrie în peisajul lumii prezente; e nevoie de „alt cântec mai vrednic, închinat lucrurilor care nu se zăresc, nici nălucesc: *lucrurile care se văd*".[9] Prin urmare, nu imaginea placată pe realitatea dispărândă a lumii, perspectiva orizontală a privirii spectaculare sau a celei pitoreşti şi nici privirea visătoare a imaginării, toate tributare reprezentării unui obiect de către un subiect – care cu cât apare mai pregnant, dă contur mai apăsat aparenţei făcute să dispară – , ci perspectiva răsturnată, interiorizată, a imaginii translucide, cea prin care – fără să se pună în vedere – lucrurile se văd dinspre posibila lor fiinţare inaparentă. „Dar, pentru a exprima aceste moduri ale naturii increate, limba uzuală apare prea organizată", ea trebuie sărăcită, simplificată „până la un sistem redus de funcţiuni ale discursului".[10] Funcţia inaugurală nu aparţine deja-rostitului, ci dincolo de el – sub el şi înaintea lui – unei infra-rostiri transcendentale care abia iese din tăcere ori e posibilul însuşi al tăcerii.[11] Astfel încât fundarea discursivă în ordinea semnificaţiilor ce articulează lumea poemului este pusă în suspensie. Decreaţia subiectivităţii şi ex-fundarea limbajului nu mai (re)dau cuvântul poetului, ci – prin exfolierea ce pune cuvântul în abis – dezidentifică subiectul însuşi. Reducţie în urma căreia singura experienţă posibilă este cea a unei imagini numenale, inevidente, care – după Heidegger – nu se dă decât „acolo unde cuvântul se frânge".[12]

Infrarealul e un limb clar-obscur, tărâmul posibilelor stratificate, concurente, divergente. Un inter-spaţiu viu, fremătător, al fiinţărilor vagante, suspendate între increatul din care s-au desprins, dar care le ține în plasa hipnoticei origini ce le cheamă, şi înscrierea lor creatoare în orizontul unei fiinţe îndepărtate, abia întrezărite. Smulgerea, izbucnirea, mişcarea schismatică reprezintă actele prin care tot ce începe să fiinţeze încearcă să iasă din ascunderea originarului: „Cu verzi şi stătătoare pustietăţi lichide, / Sinteze

[6] *Cuvânt către poeți*, „Pan", 1-15 martie, 1941, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 182.
[7] *Rimbaud*, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 186.
[8] *Poetica domnului Arghezi*, „Ideea europeană", 1 noiembrie, 1927, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 161.
[9] *Cuvânt către poeți*, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 183.
[10] *Rimbaud*, în Ion Barbu, *op. cit.*, p. 187.
[11] În dialogul purtat cu Basarab Nicolescu, Michel Camus invocă „o conştiinţă ce-şi datorează dezidentificarea de tot (şi mai ales de limbaj) pentru a nu se identifica decât cu tăcerea" (Basarab Nicolescu, Michel Camus, *Rădăcinile libertății*, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2004, p. 21).
[12] Cf. „Heidegger şi poezia ca amurg al limbajului", în Gianni Vattimo, *Dincolo de subiect. Nietzsche, Heidegger şi hermeneutica*, Ed. Pontica, Constanța, 1994.

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)

transparente, de străluciri avide / Zbucnesc din somnorsul noian originar" (*Banchizele*).[13] Ceea ce iese din magma informă are deja un trup, transparentă întruchipare a dublei naturi. În această cvasi-lume nehotărâtă, ființările sunt potențe predispuse la creație dar, în același timp, frânate în avântul lor de puterea magnetică a adâncului din care nu s-au desprins cu totul: „smulgându-ne din cercul puterilor latente, / Vieții universale, adânci, ne vom reda" (*Panteism*). Ceea ce se dă ca posibil întrupat în transparența strălucirilor avide se re-dă stadiului pre-ființial al originii, universală ascundere a Vieții fondatoare. În *Banchizele* e exprimată pregnant această subtilă dialectică ce conjugă la nivelul ființării tensiunea dintre ascundere și neascundere: „Mereu rătăcitoare, substratul lor închide / Tot darul unui soare roșiatec și avar, / Apoi, de-a lungul nopții tot aurul stelar / Și toată înflorirea reflexelor fluide". Rătăcitoare în spațiul intermediar al unei imposibile posibilități de creație, ființările rămân deocamdată în stratul amniotic al originii, acolo unde – în substrat – darul solar se vestește dar nu strălucește; o pură năzuință de prefacere, de străluminare a ascunsului și de transfigurare în lumina aurului stelar. Dificilă încercare de răzbatere, „târziu, prin trude-ndelungi și fir cu fir", „ascunsele comori" ajung în cele din urmă să rodească în zarea ființării depline: „și peste mări de umbră și liniște, aruncă / Efluviile unor neprihănite zori".

Imaginea care încheagă această trudnică ieșire din ascundere este mai întâi o formă neclară a adâncului, tulburea întrepătrundere a umbrei cu lumina: „Spre sânul adâncimei fluide am privit; / Iar ochiul meu lăuntric e încă năpădit / De-a umbrei și-a culorii bogată-amalgamare" (*Pytagora*); „Se-amestecase ceața din noi cu cea din slavă" (*În ceață*). Nu un orizont de vizibilitate întâmpină vederea, ci greoaia așezare a contururilor, desenul șters al profilurilor. Nu e de mirare că, în încercarea de a desluși ceea ce apare, ochiul rătăcește el însuși în adâncul difuz, intuind mai degrabă decât văzând, dincolo de faldurile nevăzutului, lumina unei alte imagini, abia pâlpâitoare: „Iar ochiul meu mai tare se ascuța să vadă / Și sfredelea mai aprig în surul minereu / De nouri ce-ți ascunde filonul de zăpadă. // Fier stins părea alături scânteietorul plai / Și searbădă a zării lumină rubinie / Când prin împăturarea de neguri străvedeai / Regească și senină și amplă armonie" (*Ixion*). Intuiția străbătătoare prin negurile „împăturate" este străvedere, căutare înfrigurată a formei.[14] Tot ce prinde a se înființa ia trup, ființând se formează, ia forma însăși a mișcării spre ființă. Ca atare sunt forme în mișcare, mișcate de energia vitală pe care ochiul le surprinde cu anevoie, căci ele se mișcă *între* două stări instabile: „forme călătoare" (*Fulgii*), „muzică a formei în zbor" (*Umanizare*), „miraj fluid, formă fugară" (*Peisaj retrospectiv*). Fluiditatea definește constant dinamismul acestui intermediu lichid, al apelor originare din care tot ce prinde viață e *unduire*, „undire infinită" (*Solie*), „șerpuitoarea formă veșnic vie" (*Munții*). O formă arcuită, vălurită – cum citim în poemul *Elan* – , „călătoarea undă" care se propagă din formă în formă, în unde tot mai largi, până la Forma definită a ființei: „Sunt numai o verigă din marea îndoire, / Fragilă, unitatea mi-e pieritoare; dar / Un roi de existențe din

[13] Interpretarea noastră are în vedere poemele de tinerețe ale lui Ion Barbu, publicate în periodice între anii 1918 și 1921, în *Versuri și proză*, ed. cit., pp. 75-109.

[14] „Intuiția donatoare originară ne dăruiește presentimentul său", „un presentiment al invizibilului ascuns în interiorul vizibilului" (Michel Camus, *op. cit.*, p. 34).

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)

moartea mea răsar, / Şi-adevăratul nume ce port e unduire. // Deci, arcuit sub tîmpuri, desfăşur lung ţesut / De la plăpânda iarbă la fruntea gânditoare, / Şi blondul şir de forme, urcând din soare-n soare, / În largurile vieţii vieţii revarsă un trecut". Roiul de existenţe ce răsare din nefiinţa unităţii înfăşurate în sine configurează forme existenţiale posibile sau potenţe ale increatului desfăşurate în marea ţesătură a undei creatoare, şir de forme în peregrinarea lor ascensională spre lumina fiinţei. *Imaginea-undă* se desprinde astfel „din apele eterne" pentru a-şi însuşi „vestmântul acelor care mor"; întruparea sa în lumină ia forma pieritoare a lucrurilor create. Ieşirea din ascunderea universalei inaparenţe este o permanentă facere şi prefacere a tot ce fiinţează şi apare în fiinţă, fiind totodată şi o ieşire din nemurire, asumarea condiţiei prin care creatul se expune desfacerii, decreaţiei.

Elanul e însă mult prea imperios pentru ca potenţele, în ciuda mirajului întoarcerii în sânul Vieţii universale, să-şi refuze deschiderea spre destinul care le cheamă, „spre nevăzutul unde arpegii de fanfare / Desfac în foi sonore o limpede chemare", deschidere prin care se aude „cum urcă din adâncuri un mare imn august" (*Cucerire*). Avânt anabasic neînfrânat al tuturor celor ce presimt aerul tare al înălţimilor, pregustă deja din orizontul rarefiat al luminii ce le aspiră. „Ce surdă clocotire, ce-nceată aşteptare / Sub aburii roşiateci, sub aburii de fier, / Când înspre noi tărâmuri vroiai o revărsare, / Când, oprimat de umbră, tu presimţeai un cer! // Dar se desprinde vălul, şi-o boltă-ndepărtată / Din zâmbetu-i albastru desfăşură spre tine; / O clipă-a fost...şi totuşi, sciplirea ei curată / Te-a înfrăţit de-a pururi cu sferele senine. // De-atunci, spre-o altă lume fluida-ţi formă tinde.../ Cu slava-ntrevăzută un dor fără de spaţiu / Ar vrea să te-mpreune" (*Lava*). La fel, munţii logodiţi „cu vasta strălucire, / Un braţ semeţ au repezit spre fire" (*Munţii*) sau copacul „hipnotizat de-adânca şi limpedea lumină / A bolţilor destinse deasupra lui, ar vrea / Să sfarăme zenitul şi-nnebunit să bea / Prin mii de crengi crispate, licoarea opalină" (*Copacul*). Slava-ntrevăzută, vasta strălucire şi limpedea lumină sunt imaginile unui nou tărâm, ale unei alte lumi spre care năzuiesc fiinţările. Împreună, ele alcătuiesc „*imaginea senină*" (s. n.) a unei distanţe transparente, forma luminoasă a diafanului.

Diafanul nu arată ceva decât în transparenţa inaparentului; el oferă vederii ceea ce în esenţă nu se arată, făcând vizibil ceea ce este inaparent în fiinţare. În cazul poemelor barbiene: increatul ce iese din ascundere ca potenţă a creativităţii. Ieşire sub forma unei necurmate unduiri a cărei imagine e dubla reflectare a ascunderii şi neascunderii, a mişcării spre fiinţă şi a rămânerii în fiinţarea pură: „oglindă călătoare, cer mobil" (*Râul*). Dialectică a unei răsfrângeri încrucişate pe un fundal brăzdat de alternante aparenţe şi apariţii: „Când repezi, când sticloase, şi umede şi rare, / În orbul mării limpezi – tezaur negrăit – / Răsfrângeri fără număr, pe rând au oglindit / Multipla aparenţă şi vecinica schimbare. //...// Şi sus, prin golul nopţii – mai trist şi mai sever – / Cetatea siderală în structa-i descărnare / Îşi dezveleşte-n Număr vertebra ei de fier..." (*Pytagora*). Nu e totuşi discordie între cele două planuri; ceea ce pulsează jos, în adâncul ascunderii, se reflectă sus, în deschiderea formelor. Dacă, în lumea sublunară, asistăm la o geneză incendiară, spasmodică, „peste tot în trupuri, în roci fierbinţi – orgie / De ritmuri vii, de lavă, de freamăt infinit" (*Panteism*), în cea supralunară, a solarităţii fiinţei, ne întâmpină armonia

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)

legănată „în ritmuri largi şi grave, de corul sferelor". Nuntire avem la ambele capete, atât cea depănată de „povestea fără nume a Nunţii Subterane", cât şi cea care se slăveşte „din culmi nebănuite şi limpezi de simbol" (*Pentru marile Eleusii*). În acest interval al posibilului însuşi, înălţarea şi coborârea nu figurează decât unul şi acelaşi act in-diferent de facere şi de prefacere, de reflectare reciprocă în marea oglindă unde toate se văd la fel, drept *tot*. Flacăra aprinsă în „firida unde arde cu foc nestins Divinul" iradiază prin spaţii redând nemărginirii fugarul ei mister, „mereu mai străvezie, mereu mai necuprinsă, / Prin sure şi înalte pustiuri de eter" (*Când va veni declinul*). În rama imensă a acestui tablou deschis în infrarealitate, „sub îngânata lumină-abia născândă" (*Gest*), perspectiva se adânceşte până la transparenţă, arătând imaginea hieratică prin care se străvede epura posibilului, „somptuosul crin / Al formei" (*Luntrea*).[15]

Poemul *Driada* reia aceste teme, circumscrise de data aceasta regresiei spre originar. Act iniţiatic întrucât presupune succesive aboliri de văluri fenomenale, o destratificare în etape care înseamnă tot atâtea niveluri de pătrundere a vederii în densitatea nevăzutului. Dacă imaginea arborelui apare la început profilată pe un fundal îndepărtat, greu accesibilă vederii, aceasta pentru că ceea ce se cuvine văzut trebuie să *se lase* văzut, dincolo de orice privire spectaculară ori nălucire a aparenţei. Privire aproape interzisă, deviată de ecranul aburit care se interpune tulburându-i perspectiva: „Eu îl priveam prin geamul vărgat de lujeri, vara / Ori scris de colţii iernii cu sterpe flori de ger". E nevoie de o altă cale care să apropie de chemarea misterului, căci într-acolo nu duce drumul direct, revelarea în imediat, nici accesul îndoielnic al raţiunii suficiente. De aceea „pârtia sticloasă mi se părea înceată; / Iar calea însorită, prea lungă pân'la *el*". Dobândirea vederii e rodul aşteptării, „o lâncedă clepsidră" măsurând timpul cu răbdarea pusă la încercare a unui ochi din ce în ce mai pătrunzător, până când un alt strat e înlăturat pe neaşteptate: „Un strat lăptos de aburi mai stărui pe zare.../ Dar într-o zi se rupse şi prin spărturi văzui / Copacul despletindu-şi în coame şi frunzare / Tot aurul lui verde şi toată floarea lui". Dezvelirea e parţială, căci se vede doar în parte, „prin spărturi", dar e destul pentru ca „orbit, plecat minunii", ochiul să fie atras de acest „alt vestmânt", de noua învăluire în care imaginea i se dezvăluie.

Ce apare în vedere, în lumina stratului dezvăluit, nu e decât o nouă ascundere, mai subtilă, în care ochiul e chemat să înainteze nu pe pârtia sticloasă ori pe calea însorită, ci „pe cărăruia de humă lunecoasă", pe poteca îngustă, anevoioasă („mult istovit pe cale") a unui acces treptat. La acest nivel, lucrarea originarului se vădeşte difuz, „în şoptirea născândei adieri" a unei chemări nevăzute; fără să se ofere cu totul vederii, ea e abia un fior ce însufleţeşte lucrurile, deschide fiinţei un orizont nebănuit, topeşte orice făptură „în

[15] Aceleaşi elemente sunt reluate, peste nu mult timp, în concisul poem intitulat chiar *Increat* (în vol. *Joc secund*, 1930) şi într-o viziune mai amplă în *Oul dogmatic* (1925), unde oul-simbol propune, prin straturile celor „trei atlazuri", revelarea plodului inaparent, vizibil doar în imaginea sa devoalată în perspectiva luminii solare. Nu am putea vorbi în acest caz de o imagine diafană propriu-zisă, întrucât ceea ce se lasă văzut nu luminează de la sine, prin însăşi transparenţa prin care se vede, ci – în sensul platonician al strălucirii adevărului – este luminat pe fundalul extatic al unei lumini exterioare. El rămâne totuşi locul originarului închis în ascunderea de sine, viul ca posibilitate a vieţii şi a nunţii. Ultimele două versuri („Că vinovat e tot făcutul, / Şi sfânt, doar nunta, începutul") exprimă tocmai des-facerea din proiectul fiinţei pentru a regăsi revelator calea către posibilul pre-fiinţial al increatului, pragul inaparent al unui veşnic (re)început.

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)

marea nuntă a firii": „Curând în miezul luncii, un neştiut fior / Simţii urcând prin lucruri spre fiinţa mai deplină, / Din jgheabul pietrii,-n lujer, din brazdă, în tulpină: / Nestânjenitul vieţii fior biruitor". Topirea făpturilor în fire vorbeşte de la sine despre intima contopire a fiinţei cu posibilităţile sale de fiinţare, deplina ei asimilare în substratul „plăpândului ţesut", absorbţie în somnul „prelung" al uitării de sine, în visul „de desfătare, un vis sătul şi grav / De lucruri presimţite abia, dar fără nume". Regresia spre originar consemnează desfacerea înceată a imaginii fiinţei definite în posibilul nedefinit al facerii sale, al *pre*-facerii în care nimic nu *este*, ci stă să fie, precum în des-facerea arborelui văzut de aproape, imagine desfiinţată ea însăşi, a putrezirii aparenţei lumeşti şi a descompunerii în elementar.

Dar ceea ce se desface e aparenţa deja-făcutului, fiinţa sustrasă posibilelor sale pre-faceri, îngheţată în statica formală a creatului. Descoperirea originii pre-creatoare se însoţeşte cu dorinţa dezidentificării şi a cufundării în somnul firii materne de dinaintea trezirii la fiinţă: „alege-ţi / Pat neted în plocadul de ierburi şi pământ", „păturі moi de puf", „mă tolănii în voie pe caldul gliei sân".[16] Decreaţie în mers, în sensul invers oricărei faceri, care – în chiar proximitatea misterului originar – aruncă peste ochi un alt văl („Dar peste ochi şi cuget căzu o deasă sită"), nouă opreliște înaintea vederii: „Când, pâcla de gânduri şi simţiri / Se lămuri deodată în limpezi închegări". Sita deasă are o vădită funcţie decreatoare de aparenţe; ea cerne vizibilul, reţinând tot ceea ce în ochi şi în cuget e impuritate a privirii corupte, a raţiunii degenerate, pentru a nu lăsa să treacă decât ceea ce trebuie văzut, lamura închegărilor limpezi. Dar ceea ce e astfel *lămurit* se arată învăluit: „Un văl purta deasupra. Din plasa lui subţire / Cădea aromitoare năpadă de visări". Văl de data aceasta transparent, al originarului însuşi, întrupare vie, fremătătoare ce iese la lumină în forma în care apare şi se dă vederii[17]: „Când iată că din tufe, mlădiţe şi nuiele, / Înfiorând tot trunchiul, un vălmăşag de mii // De freamăte ridică, se mparte-n ramuri, creşte.../ Încet, încet, pe scoarţă ghiceam cum se iveşte / Ierbos şi încă umed un strai sărbătoresc; / Cum mai adânc, sub blana de muşchiuri unduiesc // Nelămuriri de cărnuri, cum se răsfiră vine, / Cum toată viaţa aspră, sălbatecă din lunci / Se-adună, se strecoară prin rădăcini şi vine / Ca laptele-n gâtlejul nesăţios de prunci". Originarul apare în chipul increatului, ca ieşire din ascundere şi ridicare la vedere. Pentru a putea fi văzut, inaparentul îmbracă „strai de sărbătoare", ia trupul unei imagini prin care transpare, *mai adânc*, unduirea cărnii lucrurilor, urcând din rădăcina Vieţii universale, din miezul *sălbatic*, primar, al pre-făcutului. Căci ceea ce se vede – *lucrurile care se văd* – formează imaginea pre-făcută a ceea ce apare „de sus, din ce păruse a fi frunzişul". Un ultim prag în calea ascensională a iniţierii văzului căci, pentru a vedea cu adevărat, ochiul trebuie „să suie şi să vadă", să se înalţe până la nivelul de unde se deschide noua perspectivă a adâncului, ascunsul răsfrânt,

[16] Aşa cum întâlnim şi în poemul *Dionisiacă,* unde actul de des-fiinţare implică pierderea – vitală, regeneratoare – în informul orgiastic al elementarului: „Zdrobiţi centura fiinţei, topiţi-vă cu glia; / Iar peste lutul umed şi trupul vostru frânt, / Enorm şi furtunatec să freamăte Orgia!".

[17] Căci, aşa cum scrie Adonis (Ali Ahmad Saïd Esber), „transparenţa este şi ea un văl" (*La pierre chante*, în *Célébrations*, éditions La Différence, Paris, 2005), pentru că „Lumina nu-şi divulgă tainele / Ele sunt dizolvate / În razele ei" (*Le Livre,* Seuil, Paris, 2007).

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)

dat pe faţă. Atunci îi e dat să vadă „râzând sub maldăr de foi şi păr gălbui – / În loc de arbor, însăşi străvechea lui Driadă". Limbajul însuşi – posibila rostire – se frânge, dizolvându-se în tăcere, în imposibila vorbire *despre* ce este vorba[18] : „braţe lunecătoare, blânde / M-au strâns şi mai aproape şi m-au lipit mai mult". De-acum, funcţia inaugurală nu mai aparţine limbajului ci primordiilor ce guvernează o lume fără de cuvinte, acolo unde nu mai există decât con-topire, tăcere elocventă, revelatoare nu a lucrurilor-fenomene, ci a esenţei lor. Esenţă manifestabilă doar în amurgul limbajului, căci „punerea în abis a cuvântului în acel fără-de-fund al tăcerii"[19] nu numai că eclipsează subiectivitatea (pretenţia unui subiect fondator), dar – tocmai prin ex-fondarea oricărui fondat – desfundă posibilitatea întâlnirii cu *altul* inaugural, cu natura unui increat inaparent, cu adevărat refondator: nimicul şi tăcerea, natura – alta decât cultura – sălbatică, virgină, cuvântul frânt de an-arhia sensului. Răzbătător prin palimpsestul faldurilor suprapuse, prin fisura cuvântului răsfrânt, traversat în tăcere, inaparentul se revelează el însuşi în imaginea increatului nevăzut, epifanie a originarului în *vederea* creaţiei.

Bibliografie

Adonis, *Célébrations*, La Différence, Paris, 2005
Adonis, *Le Livre*, Seuil, Paris, 2007
Barbu, Ion, *Versuri şi proză*, Ed. Minerva, Bucureşti, 1984
Nicolescu, Basarab, Camus, Michel, *Rădăcinile libertăţii*, Ed. Curtea Veche, Bucureşti, 2004
Vattimo, Gianni, *Dincolo de subiect. Niezsche, Heidegger şi hermeneutica*, Ed. Pontica, Constanţa, 1994

[18] În „nivelul transcendental al tăcerii în raport cu nivelul natural al cuvântului" (Michel Camus, *op. cit.*, p. 31).
[19] Gianni Vattimo, *op. cit.*, p. 97.

BDD-A3106 © 2013 Universitatea Petru Maior
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 09:01:23 UTC)